

Схвалено
на засіданні вченої ради ТНПУ
протокол № 11 від 28.04.2020 р.
Уведено в дію наказом ректора №94-р від 28.04.2020 р.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО СКЛАДАННЯ СИЛАБУСУ

Ці методичні рекомендації (рекомендації) розроблені відповідно до Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», Постанови КМУ «Про затвердження ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти», Наказу Міністерства освіти і науки від 11 липня 2019 року № 977 «Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», наказів і рекомендацій Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) щодо внутрішньої системи забезпечення якості та акредитації освітніх програм; положення про організацію освітнього процесу в ТНПУ, інших нормативних документів ТНПУ, а також на основі вивчення досвіду зарубіжних і українських ЗВО (перелік деяких з них наведено у списку використаних джерел інформації).

Метою рекомендацій є надання допомоги викладачам у організації вивчення здобувачами вищої освіти навчальної дисципліни на основі студентоцентрованого навчання та підвищенні мотивації студента/аспіранта до навчання шляхом розкриття ролі й місця даної дисципліни в освітній програмі.

Студентоцентрикований підхід передбачає взаємоповагу між студентом і викладачем, реальну вибірковість дисциплін, участь студентів у системі внутрішнього забезпечення якості ЗВО та процесах акредитації освітніх програм, наявність процедур реагування на студентські скарги та ін. Посилюється роль викладача як фасилітатора. Він не лише читає лекції, а й організовує інтерактивне спілкування, сприяє особистісному розвитку студентів, формує атмосферу взаєморозуміння й довіри [5].

Методичні рекомендації розкривають орієнтовну структуру силабусу, яка супроводжується порадами щодо розробки кожного його компоненту, містять додатки, в яких наведені приклади силабусу, список нормативних документів і використаних джерел інформації.

У глосарії НАЗЯВО силабус трактується як документ, в якому роз'яснюється взаємна відповідальність викладача і студента. В ньому представляються процедури (у т.ч. стосовно deadlines і принципів оцінювання), політики (включно з політикою академічної доброчесності) і зміст курсу, а також календар його виконання. В силабусі мають бути озвучені вимірювані цілі, які викладач ставить перед своєю дисципліною. Студент має зрозуміти, чого він/вона зможе навчитися, чим саме може бути корисним цей курс. Силабус окреслює концептуальний перехід від “здобування знань” і “одержання практичних навичок” до компетентностей, що їх може засвоїти студент, вивчаючи цей курс. Силабус включає в себе анотацію курсу, мету (компетентності), пере-

лік тем, матеріали для читання, правила стосовно зарахування пропущених занять. На відміну від робочого тематичного плану і навчально-методичного комплексу дисципліни, силабус створюється для студента [5].

Силабус розробляється й затверджується до початку навчального семестру, на який заплановано вивчення даної дисципліни, він зберігається на кафедрі та оприлюднюється на офіційному сайті ТНПУ і на порталі дистанційного навчання Moodle.

Силабус розробляють науково-педагогічні працівники кафедри, за якими закріплено навчальну дисципліну, відповідно до навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти.

Термін розробки силабуса визначається завідувачем кафедри, за якою закріплена навчальна дисципліна, затверджується на засіданні кафедри. Підготовка силабусу включається у план роботи кафедри та індивідуальний план викладача.

Керівні принципи створення силабусу:

1. Силабус – це документ, який готується для студента.
2. Призначення документу – пояснити студентові суть і форму курсу (дисципліни):

Що від мене вимагається («правила гри», політика викладача, дедлайни, оцінювання)?

Чого я навчуся, прослухавши цей курс? Які знання здобуду? Які навички? Що буде результатом навчання (learning outcomes)?

3. Наголос на «практичність» вищої освіти відображає еволюцію думки щодо мети вищої освіти:

Класична освіта: «знання = добро» (мета ЗВО: «наповнення мізків знаннями»).

Згодом додалося «навчання практичних навичок» - вимога індустріалізації.

Сьогодні йде мова про «освіту як засіб набуття компетентностей»: через навчання студент здобуває спроможність щось виконувати, чого б без освіти не зміг; спроможність (компетентність) формулюється термінами, які не обов'язково відображають вимогу конкретної професії.

Модель силабусу, що базується на компетентностях (за рекомендацією Михайла Винницького)

Обов'язкові елементи:

Анотація курсу – місце даної дисципліни в програмі навчання; мета курсу; тематика.

Порада: в анотації можна (бажано) відобразити підхід викладача для того, щоб студент розумів з ким/чим матиме справу.

- **Мета курсу** – компетентності, які студент набуде в результаті навчання.
- **Організація навчання** – перелік тем (загальні блоки).
- **Оцінювання** – бажано з прив'язкою до мети курсу.

Якщо студент має набути певні компетентності, то, логічно, їхнє набуття

підлягає оцінюванню – не обов’язково шляхом підсумкової атестації (іспиту) чи перевірки рівня засвоєних знань (реферату). Кожен результат навчання повинен оцінюватися окремо.

Політика курсу («правила гри»):

- Запізнені завдання, пропущені заняття (лікарняні, мобільність та ін.).
- Плагіат, академічна доброчесність, поведінка в аудиторії тощо [6].

Мета дисципліни - це заздалегідь усвідомлений і планований результат освітньої діяльності студентів; результат взаємодії викладача й студента, що формується у свідомості викладача у вигляді узагальнених уявлень, відповідно до яких відбираються і співвідносяться всі інші компоненти освітнього процесу; відповідь на питання, які компетентності формує ця дисципліна?

Мета дисципліни – це короткий та чітко сформульований запис про досягнення головного результату навчання. Мета дисципліни є системотвірним елементом, який відіграє вирішальну роль в організації і здійсненні всього процесу навчання. Оскільки результат навчання передбачуваний, варто визначати і формулювати таку мету, в якій відобразатимуться зміни після вивчення даної дисципліни. Наприклад, зміни в рівні знань (теоретичні курси), сформованості практичних умінь (практично-орієнтовані курси), у світогляді студентів (цикл загальної підготовки) тощо.

Зміст навчальної дисципліни (у наведеній вище моделі М. Винницького – пункт «Організація навчання»). У силабусі зміст загальнообов’язкової навчальної дисципліни неодмінно має відповідати стандарту, типовій (за наявності) навчальній програмі, а для вибіркової дисципліни - вимогам освітньої програми ТНПУ. Окрім того, зміст навчальної дисципліни, відображений у силабусі, має співвідноситися з логікою освітнього процесу та специфікою професійної підготовки.

Визначати зміст навчальної дисципліни в силабусі рекомендується в лаконічній формі, відображаючи найпривабливіші для студентів і важливі з точки зору професійної підготовки теми.

Під час вивчення дисципліни з блоку дисциплін вільного вибору здобувачі очікують реалізації саме того змісту, який було заявлено під час процедури вибору дисциплін. Тому в циклі вибіркової дисципліни і силабусі дисципліни рекомендується формулювати теми максимально наближено до прогнозованої реалізації.

Формулювання вибіркової дисципліни у робочих навчальних планах і силабусі мають не тільки зацікавлювати студентів під час вибору дисципліни, а й мотивувати їхню майбутню навчально-пізнавальну діяльність.

Оцінювання в силабусі відображається з прив’язкою до мети курсу, кожен результат навчання має оцінюватися окремо. Рекомендується прописати механізм утворення 100% підсумкової оцінки, види (способи) оцінювання і навести шкалу оцінювання у вигляді таблиці. Наприклад, для залікового курсу

остаточна оцінка за курс розраховується таким чином:

Види оцінювання	% від сумарної оцінки
Опитування під час занять – усно	20
Теми 1-7: питання, кейси, ІНДЗ, ессе, презентації	60
Залік (теми 1-7) – підсумковий тест (або комплексне ІНДЗ)	20
Всього	100

Для екзаменаційної дисципліни поточне оцінювання, як правило, передбачає модульний контроль. У ТНПУ специфіка такого оцінювання і приклади наведені в «Положенні про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти» [11].

Приклад орієнтовного розподілу балів для оцінювання успішності з навчальної дисципліни за наявності МКР

Поточне оцінювання – 70%										Екзамен, %	Сумарна підсумкова оцінка, %
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						
Оцінка МК – 30					Оцінка МК – 40						
Т1	Т 2	Т3	Т4	МКР1	Т5	Т 6	Т7	Т8	МКР2	30	100
5	5	5	5	10	5	5	5	5	20		

У таблиці: Т – тема; МК – модульний контроль.

Політика дисципліни

Кожен викладач ставить здобувачам вищої освіти систему вимог та правил поведінки здобувачів вищої освіти на заняттях, знайомить з методичними рекомендаціями щодо виконання різних видів робіт. У цьому разі обов'язково враховуються: присутність на заняттях та активність під час практичного (семінарського) заняття; недопустимість запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.

Політика дисципліни може складатися з декількох пунктів:

- Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (до 20% від максимальної оцінки). Перескладання модулів відбувається із

дозволу деканату за наявності поважних причин.

- Політика щодо академічної доброчесності: усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату й допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Використання будь-яких джерел інформації, в тому числі мобільних девайсів, під час тестування заборонене.

- Політика щодо відвідування: відвідування занять, як правило, є обов'язковим компонентом навчання. За необхідності (віддаленість місця проживання чи роботи аспіранта) чи наявності об'єктивних причин (участь у програмі академічної мобільності чи конференції, міжнародне стажування, хвороба тощо) відвідування може відбуватись вибірково за погодженням із керівником курсу. Навчання аспірантів також здійснюється в онлайн режимі на платформі Moodle.

Окрім обов'язкових компонентів, у силабусі можуть бути відображені й інші особливості навчальної дисципліни.

Пререквізити (передумови)

Вказуються дисципліни чи сертифіковані курси, які здобувач вищої освіти має вивчити до початку або разом із цією дисципліною, що сприятиме підвищенню ефективності засвоєння змісту даної дисципліни.

Формат дисципліни

Змішаний (blended) - дисципліна має супровід у системі Moodle, має структуру, контент, завдання і систему оцінювання. Blended Learning - викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, інтерактивні елементи, онлайн консультування і т.ін.

До силабусу також готуються матеріали навчально-методичного забезпечення:

навчальний контент (розширений план лекцій, презентації, відео);

тематика та зміст практичних робіт, ІНДЗ;

завдання для підсумкового контролю (тести, питання на екзамен тощо);

електронне навчання в системі Moodle.

Список використаних джерел інформації:

1. Про вищу освіту: Закон України від 1.07.2014 року № 1556-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 12.11.2018).

2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 12.11.2019).
3. Про затвердження ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти: Постанова КМУ від 30 грудня 2015 р. № 1187 // Офіційний вісник України. – 2016. - №7 – Ст.345.
4. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки від 11 липня 2019 року № 977. // Офіційний вісник України. – 2019. - №65 – Ст. 2245.
5. Глосарій НАЗЯВО: URL: http://www.dnu.dp.ua/docs/dnu/polozhennya/yakist_ospity/NAZYAVO_Glosarij.pdf
6. Чим відрізняється «силабус» від РТП і НМК? Михайло Винницький PhD Києво-Могилянська Академія Літня школа Профі+ 27.06.2017: URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/08/%d0%a1%d0%b8%d0%bb%d0%b0%d0%b1%d1%83%d1%81-%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%82%d0%b8-%d0%a0%d0%a2%d0%9f.pdf>
7. Положення про організацію освітнього процесу ТНПУ: URL: http://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/2020/Polozhennia_pro_orhanizatsiiu_ospitnoho_protseesu.pdf
8. Методичні рекомендації до складання силабусу: Приватний заклад вищої освіти «Київський міжнародний університет»: URL: https://kymu.edu.ua/upload/pdf_files/metodychni_rekomendatsiyi_do_skladannya_sy_labusu.pdf
9. Положення про силабус навчальної дисципліни Рівненського державного гуманітарного університету: URL: http://www.rshu.edu.ua/files/univer/pol_silabus_zamin.pdf
10. Положення щодо розробки силабусу навчальної дисципліни Херсонського національного технічного університету: URL: <http://kntu.net.ua/index.php/ukr/content/download/73583/426546/file/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%B0%D0%B1%D1%83%D1%81.pdf>
11. Положення про систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка: URL: http://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/2018/Polozhennja_pro_systemu_otsinj_uvannja.pdf

Силабус курсу
Міжнародний туристичний бізнес

Освітній ступінь – магістр
Галузь знань: 24 Сфера обслуговування
Спеціальність: 242 Туризм
Освітньо-професійна програма «Туризм»
Кількість кредитів – 4

Рік підготовки, семестр – I рік, I семестр

Компонент освітньої програми: обов'язкова

Дні занять: вівторок, 11.05-14.05, ауд. 133
Консультації: середа 14.05, ауд. 143

Мова викладання: українська

Керівник курсу

Контактна інформація

Анотація дисципліни

Курс «Міжнародний туристичний бізнес» є узагальнюючою та підсумковою дисципліною циклу міжнародного туризму та туристичного-країнознавчого спрямування, покликаний формувати цілісне уявлення про формування міжнародного туризму та роль туристичного бізнесу в ньому. Міжнародний туристичний бізнес виступає принципово важливою складовою частиною зовнішньоекономічної діяльності кожної з держав світового співтовариства та виступає однією з найбільших та високодохідних галузей світового господарства.

Зміст дисциплін «Міжнародний туристичний бізнес» розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців у сфері туризму, норм та традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо-професійної програми.

Навчальний контент

	<i>Темати</i>	<i>Результати навчання</i>
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ	

1	ТЕМА 1. МІЖНАРОДНИЙ ТУРИСТИЧНИЙ БІЗНЕС ЯК НАУКОВИЙ НАПРЯМОК	Знати: трактування дефініції «міжнародний туристичний бізнес», охарактеризувати чинники та фактори, що впливають на його функціонування, елементи міжнародного туристичного бізнесу, предметне поле дослідження міжнародного туристичного бізнесу
2	ТЕМА 2. ВСЕСВІТНЯ ТУРИСТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ	Знати характеристику міжнародних туристичних організацій та їх роль у міжнародному туристичному бізнесі
3	ТЕМА 3. РОЛЬ НАДДЕРЖАВНИХ СТРУКТУР У ФОРМУВАННІ МІЖНАРОДНОГО ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ	
4	ТЕМА 4. РОЛЬ ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ ТА ЙОГО ОЦІНКА В МІЖНАРОДНОМУ ТУРИСТИЧНОМУ БІЗНЕСІ	
5	ТЕМА 5. ФАКТОРИ ВИРОБНИЦТВА ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ	Оцінювати роль туристичного продукту та його оцінку міжнародному туристичному бізнесі
6	ТЕМА 6. СУТНІСТЬ ТУРИСТИЧНОЇ ПРОПОЗИЦІЇ	
<i>ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. МІЖНАРОДНИЙ ТУРИСТИЧНИЙ БІЗНЕС ЯК СКЛАДОВА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУ СВІТУ</i>		
7	ТЕМА 7. РОЛЬ РІВНОСТІ НА РИНКУ МІЖНАРОДНИХ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ	Вміти пояснити роль міжнародного туристичного бізнесу для розвитку світового господарства
8	ТЕМА 8. ФОРМИ РИНКОВИХ СТРУКТУР У МІЖНАРОДНОМУ ТУРИСТИЧНОМУ БІЗНЕСІ	Знати форми ринкових структур у міжнародному туристичному бізнесі, процеси транснаціоналізації та глобалізації в міжнародному туристичному бізнесі
9	ТЕМА 9. ПРОЦЕСИ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В МІЖНАРОДНОМУ ТУРИСТИЧНОМУ БІЗНЕСІ	

Формування програмних компетентностей

Індекс у матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК 1.	Діяти на засадах розуміння цивілізаційних гуманітарних і глобалізаційних процесів, національного розвитку
ФК 4	Розуміння завдань національної та регіональної туристичної політики та механізмів регулювання туристичної діяльності
ФК 8.	Здатність упроваджувати міжнародний досвід рекреаційної та туристичної діяльності
ПРН 5	Здатність оцінювати кон'юнктуру туристичного ринку, інтерпретувати результати дослідження та прогнозувати напрями розвитку суб'єкта підприємницької діяльності у сфері рекреації і туризму

Літературні джерела

1. Гіл, Чарлз В.Л. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку / Пер. з англ. А.Олійник, Р. Ткачук. – К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. – 856 с.
2. Дяченко Л.П. Економіка туристичного бізнесу. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 224 С.
3. Король О.Д. Міжнародні туристичні потоки: суспільно-географічні аспекти формування та геопросторовий розподіл: монографія / О.Д. Король. – Чернівці: Чернівецький нац. Ун-т ім. Ю. Федьковича, 2018. – 512 с.
4. Кузишин А.В. Міжнародний туризм: Навчальне видання / А.В. Кузишин. – Тернопіль: Вектор, 2016. – 204 с.
5. Кузишин А.В. Міжнародний туристичний бізнес: Навчальне видання / А.В. Кузишин. – Тернопіль: Вектор, 2019. – 196 с.
6. Мальська М.П., Антонюк Н.В., Ганич Н.М. Міжнародний туристичний бізнес і сфер послуг: Підручник. – К.: Знання, 2008. – 661 с.
7. Мальська М.П., Худо В.В. Туристичний бізнес: теорія і практика: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 424 с.
8. Мальська М.П., Худо В.В. Основи туристичного бізнесу: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2007, 2004. – 360 с.
9. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник / за ред. Фомішина С.В. – Херсон: Олді-Плюс, 2013.– 416 с.
10. Холлоуей, Дж.Кристофер, Тейлор Нейл. Туристический бизнес: Пер. с 7-го англ. изд. – К.: Знання, 2007. – 798 с.
11. Tourism Highlights: 2018 Edition // unwto.org/facts/menu.html

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування та підготовки практичних завдань у процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись у онлайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується таким чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-4) усне опитування, тести, завдання	30
Модуль 2 (теми 5-9) усне опитування, тести, завдання	30
Ессе (теми 1-9)	10
Екзамен (теми 1-9) – тести, завдання	30